

Politický faktor sociální politiky

Lidská práva

1. Úvodní úvahy

Sociální politika je důležitou součástí celkové politiky.

Politika .- „věc veřejná“

Lidská práva, svobody a povinnosti občanů jsou základními kategoriemi politiky, zároveň „věčnými" otázkami filozofie, teologie, sociologie, ekonomie a dalších společenských věd..

Postmoderna klade důraz na lidská práva, m. j. je to reakce na totalitní režimy minulého století

Problémy při řešení praktických situací - hledání hranic. (Menšiny, migrace aj.)

Liberalizace politických a ekonomických systémů vyžaduje odpovídající úroveň morálního stavu společnosti.(srov. Michael Novak – „3 světy“)

- občanská práva – konec 18.a 19.století - individuální svobody - rovnost před zákonem
- politická práva – 19.a 1.polovina 20.století - účast na rozhodování - na moci
- sociální práva – 2.polovina 20.a začátek 21.století – zajištění minimální sociální a ekonomickou úrovně

2. Lidská práva (pojem, historie, dokumenty, instituce)

2.1. Lidská práva a svoboda

Člověk má právo na svobodu, právo je ale zároveň omezením svobody přirozené právo versus pozitivní právo (platné)

společenské a právní normy

Pojem svobody

Svoboda a zodpovědnost (povinnost)

Katalog některých důležitých svobod

(podle amerického ekonomy Fritze Machlupa viz Politologie str.189)

Svoboda: *Znamená, že každý může bez omezení:*

1. **práce** - pracovat v jakémkoli zaměstnání nebo nepracovat vůbec

2. **podnikání** - aplikovat jakýkoli druh zdroje v jakémkoli odvětví výroby

3. **obchodu** - dopravovat, dovážet nebo vyvážet jakýkoli druh a kvantitu zboží

4. **cestování** - cestovat do ciziny a kamkoli v zemi
5. **stěhování** - přemísťovat se a usídlit se v zahraničí nebo kdekoli v zemi
6. **smlouvy** - uzavřít jakýkoli druh závazné smlouvy s kýmkoli kromě smlouvy uzavřené pod nezákonným nátlakem, lstí nebo podvodem
7. **trhu** - kupovat nebo prodávat libovolné množství zboží za jakoukoli cenu, na které se obě strany dohodnou
8. **konkurence a vstupu** - vstoupit do kteréhokoli odvětví průmyslu nebo obchodu nebo n
a kterýkoli trh a konkurovat jakýmkoli
způsobem kromě použití násilí, lstí a podvodu
9. **spotřebitelské volby** - použít svou kupní sílu k nákupu libovolného zboží nebo služeb za ceny, které odrážejí poptávku po nich a nabídku zdrojů nezbytných k jejich výrobě
10. **volby zaměstnání** - použít svou pracovní sílu a kvalifikaci v libovolném zaměstnání za mzdu, která odráží nabídku příslušné práce a poptávku po výrobcích, k jejichž produkci tato práce přispívá
11. **koalice a sdružování** - spolčovat se s kýmkoli za jakýmkoli účelem, který neškodí jiným
12. **shromáždění** - svolávat nebo navštěvovat shromáždění k diskuzím nebo k projednání libovolného předmětu
13. **hlasování** - uplatnit svůj hlas ve svobodném tajném hlasování v periodických volbách a referendech
14. **revoluce** - svrhnout vládu, která popírá základní svobody
15. **myšlení a vyjadřování** - myslet, psát a vyjadřovat se uměním, hudbou nebo kterýmkoli jiným způsobem
16. **slova** - mluvit soukromě a veřejně na jakékoli téma a jakýmkoli tónem
17. **tisku** – tisknout a uveřejňovat cokoliv a rozšiřovat to libovolným způsobem
18. **soukromí** - pracovat, hrát si, odpočívat, konverzovat a korespondovat bez dozoru nebo vědomí někoho nevídaného
19. **nonkonformity a výstřednosti** - odlišovat se vzhledem, zvyklostmi a způsobem života, jakkoli se to může jiným zdát bláznivé, perverzní nebo špatné
20. **vyučování** - vyučovat jakýkoli předmět, jakákoli fakta, myšlenky nebo metody
21. **bádání** - zkoumat jakýkoli předmět jakoukoli metodou
22. **učit se** - studovat nebo navštěvovat přednášky na jakékoli téma
23. **náboženství** - mít jakékoli vyznání nebo nemít žádné vyznání
24. **svědomí** - odmítnout dělat věci, které odporují vlastnímu svědomí

2.2. Politické doktríny: liberalismus, socialismus, anarchismus

2.3. Historie – dokumenty.

V celé lidské historii probíhá proces deklarování, omezování a prosazování (uskutečňování) práv a svobod jednotlivců i společenských skupin.

1215 - Anglie - Magna charta libertatum - omezení moci krále vůči baronům

15.-17. století – renesance, humanismus, reformace,

18.a 19.století - osvícenství , průmyslová a následující politické revoluce

4. 6.1776 - Deklarace nezávislosti USA - vznik USA – Filadelfie

13 osad - nezávislost na Velké Británii (Thomas Jefferson)

1787-1.ústava USA

1791 - „deset dodatků k ústavě" G. Washington - 1. prezident USA

Bill of rights - Listina práv (právo vyznání, svoboda projevu, tisku aj., moc zákonodárná, výkonná, soudní) - nebylo zrušeno otroctví až po občanské válce Severu proti Jihu (1861-1865)-A. Lincoln

1789 - Velká francouzská revoluce - Deklarace práv člověka a občana

schváleno - Národním shromážděním - **volnost, rovnost, bratrství**

17 článků - lidé se rodí svobodní a rovni, svoboda vlastnictví, svoboda je možnost činit vše, co neškodí druhému, presumpce neviny, svoboda vyznání

(Thomas Jefferson - velvyslanec USA ve Francii)

19.století - rozvoj moderní společnosti, vytváření nového ekonomického a politického systému ve světě i v jednotlivých zemích.

USA - rozvoj demokracie, Evropa budování moderních států, vrcholí koloniální expanze.

20. století – 1. a 2. světová válka, totalitní režimy - Rusko, Německo

omezení práv -jednotlivců , skupin, států, národů

1941 - USA - Roosevelt „čtyři svobody":

- svoboda slova
- svoboda vyznání
- svoboda od nedostatku
- svoboda od strachu

24. 10. 1945 - **založení Organizace spojených národů (OSN)**

- Charta spojených národů - 51 zakládajících členů

10. 12. 1948 - Všeobecná deklarace lidských práv - schváleno VS OSN
(10. 12. -Den lidských práv)

1949 – vznik Rady Evropy

1950 - Evropská úmluva o ochraně lidských práv a svobod (Rada Evropy)

1949 – vznik NATO

1966 - Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech
 Mezinárodní pakt o politických a občanských právech
 - dokumenty VS OSN
 ČSSR - podpis - 1968, ratifikace (parlament) - až 1975
 1976 - zveřejněno ve Sbírce zákonů ČSSR)

1973 - 75 - Konference o bezpečnosti a spolupráci v Evropě - **KBSE**
 33 evropských zemí, USA, Kanada

1 8. 1975 - Helsinky - podepsán Závěrečný akt KBSE - 5 částí:

- Bezpečnost v Evropě
- Spolupráce v oblasti hospodářství, vědy a techniky, ochrany životního prostředí
- Bezpečnost a spolupráce ve Středomoří
- Spolupráce v humanitní oblasti
- Další kroky - schůzky
 Bělehrad-1977-78, Madrid-1980-83, Vídeň-1986-89, Helsinky-1992,
 Bělehrad-1994

1995 - Organizace pro bezpečnost a spolupráci OBSE

Situace v ČSSR - 70. léta

- lidská práva formulována v přijatých dokumentech nebyla dodržována
 - vedoucí úloha KSČ, diktatura proletariátu
 - svoboda slova, tisku, shromažďování neexistovala

1. 1.1977Charta 77

1992 - Listina základních práv a svobod součást Ústavy ČR
 (Politologie str. 203 - 208)

Další mezinárodní dokumenty týkající se lidských práv:

Úmluva o politických právech žen - 1952

Deklarace OSN o odstranění diskriminace žen - 1967

Úmluva o boji proti diskriminaci ve vzdělání - 1960

Mezinárodní úmluva o odstranění rasové diskriminace - 1965

Dokumenty o ochraně životního prostředí

Úmluva o právech dítěte - OSN – 1989

Nevládní organizace:

Červený kříž (Červený půlměsíc)

Amnesty mtemational

Helsinské hnutí

3. Organizace spojených národů

3.1 Předchůdci

Snahy o mír a spolupráci mezi národy

Jiří z Poděbrad - 1464 - návrh Smlouvy o nastolení míru v celém křesťanstvu

Fridrich Falcký, Jan Amos Komenský

Immanuel Kant (1724 - 1804) - *Články k věčnému míru*

Společnost národů (League of Nations)

28. 6. 1919 - podpis - Ženeva

základní dokument - *Pakt spojených národů*, selhání organizace v důsledku meziválečné politické situace (Německo, Itálie – nástup fašizmu), přestala fungovat v roce 1939

3.2. Vznik OSN

Charta spojených národů - příprava během 2. světové války (zejména USA)

Vznik OSN podpisem „Charty“ 24. 10. 1945 - San Francisco - sídlo New York

19 kapitol, 111 článků - původně 51 států, dnes 193 států

Z textu Úvodní preambule:

„...*My, lid spojených národů;*

jsouce odhodláni uchrániti budoucí pokolení metly války, která dvakrát během našeho života přinesla lidstvu nevýslovné strasti,

chceme prohlásiti znova svou víru v základní lidská práva, v důstojnost a

hodnotu lidské osobnosti, v rovná práva mužů i žen a národů velikých i malých,

vytvořiti poměry, za nichž mohou býti zachovány spravedlnost a úcta k

závazkům plynoucím ze smluv a jiných zdrojů mezinárodního práva,

podporovati sociální pokrok a zlepšovati životní úroveň ve větší svobodě, a, k

tomu cíli pěstovati snášenlivost a žítí spolu vzájemně v míru jako dobří

sousedé...“

3.3 Struktura

Hlavní orgány:

Valné shromáždění OSN

Schází se jednou ročně na úrovni ministrů zahraničí, premiérů, prezidentů.

Všele je volený předseda VS.

V průběhu roku pracují delegáti - velvyslanci

Generální tajemník a sekretariát

Přesné pravomoci generálního tajemníka OSN nejsou dopodrobna

vymezeny. Podle Charty OSN „vykonává funkce, které mu byly svěřeny Radou bezpečnosti, Valným shromážděním a dalšími orgány a organizacemi“. Také je

zmocněn k tomu, aby „upozorňoval Radu bezpečnosti na jakékoli otázky,

kteře by podle jeho soudu mohly znamenat ohrožení mezinárodního míru a bezpečnosti". Ale asi nejdůležitější rolí „vůdce planety" je, aby silou svého osobního vlivu pomáhal předcházet konfliktům a bránil jejich eskalaci a šíření. V čele OSN se od jejího založení vystřídalo sedm generálních tajemníků:

1945 – 1952 Trygve Lie – Norsko
 1953 – 1961 Dag Hammarskjöld – Švédsko
 1962 – 1971 U Thant – Myanmar
 1972 – 1981 Kurt Waldheim – Rakousko
 1982 – 1991 Javier Pérez de Cuellar – Peru
 1992 – 1996 Butrus Butrus-Ghálí – Egypt
 1997 – 2006 Kofi Annan – Ghana
 2007- Pan Ki-mun – Jižní Korea

Před novým generálním tajemníkem stojí i nová výzva - a to reformovat OSN, která je nyní považována za značně „bezzubou a zastaralou" organizaci.

Rada bezpečnosti – nejdůležitější orgán OSN – vydává zásadní rezoluce a schvaluje sankce včetně vojenských.
 Zasedá stále a věnuje se problémům:

- zachování míru ve světě
- řešení sporů
- úprava zbrojení
- používání sankcí vůči narušiteli
- podnikání vojenských akcí proti agresoru
- navrhuje kandidáta na generálního tajemníka
- spolu s valným shromážděním volí soudce mezinárodního soudního dvoru
- předkládá zprávy o svojí činnosti valnému shromáždění

Jako jediný orgán může nařídít použití síly při řešení ohrožení míru.

15 členů, 5 stálých - USA, VB, Francie, Rusko, Čína - právo veta
 10 volených na 2 roky

Současné složení vyplynulo z výsledků 2.sv.války. V současné době snaha o reformu. Návrh na rozšíření o Německo, Japonsko, Indii, Brazílii a zástupce Afriky (Jihoafrická republika nebo Nigerie)

Hospodářská a sociální rada

27 členů na 3 roky, každý rok voleno 9

Věnuje se základním ekonomickým a sociálním otázkám a problémům ve světě, řídí jednotlivé orgány a organizace OSN v této oblasti.

Mezinárodní soudní dvůr v Haagu - zřízen v roce 1945 Chartou OSN jako jeden ze základních orgánů. Mezinárodní soudní dvůr tvoří 15 soudců, volených Valným shromážděním a Radou bezpečnosti OSN na funkční období 9 let. Soud rozhoduje spory mezi státy, které se týkají výkladu mezinárodních smluv a porušení mezinárodního práva (včetně náhrady škody za takovéto porušení). Rozhodnutí soudu vycházejí z mezinárodních smluv a obecných právních zásad. Jsou závazná, jen pokud s tím souhlasily obě sporné strany ještě před zahájením sporu.

Odborné orgány a organizace OSN– organizace, fondy, programy, (viz schéma in *Encyklopedie politiky*) současná struktura je složitá a nepřehledná, odpovídá historickému vývoji OSN.

Za nejdůležitější v sociální a ekonomické oblasti je možno považovat následující orgány a organizace :

ILO - Mezinárodní organizace práce

WHO-Světová zdravotnická organizace

UNESCO - Organizace OSN pro výchovu, vědu a kulturu

FAO- Organizace pro výživu a zemědělství (Světový program výživy)

UNCTAD - Konference OSN pro obchod a rozvoj

UNIDO – Organizace OSN pro průmyslový rozvoj

UNDP - Program OSN pro rozvoj

IDA- Mezinárodní asociace pro rozvoj

WTO Světová obchodní organizace (dříve GATT)

IMF - Mezinárodní měnový fond

IBRD - Mezinárodní banka pro rekonstrukci a rozvoj

IAEA-Mezinárodní agentura pro atomovou energii

UNEP- Program OSN pro životní prostředí

UNICEF - Dětský fond OSN

UNIFEM – Rozvojový fond OSN pro ženy

INSTRAW – Mezinárodní výzkumný ústav pro podporu žen

UNHCR - Úřad vysokého komisaře OSN pro uprchlíky

UNCHS – Centrum OSN pro lidská obydlí (Habitat)

UNU – Univerzita OSN

Pozorovatelské a vojenské mise OSN v oblastech krizí a konfliktů

Kosovo, Afganistan, Kypr, Libanon. Palestina, Uganda a další.

Některé další organizace:

Mezinárodní organizace pro civilní letectví

Světová poštovní unie

Mezinárodní telekomunikační unie

Světová meteorologická organizace

Světová organizace duševního vlastnictví

a další

3.4.Problémy OSN

- nedostatečná autorita
- politické zájmy jednotlivých zemí
- financování
- malá operativnost (těžkopádnost)

Nezbytnost reformy – viz manifest „Mosty do budoucnosti“